

Ministru kabinets

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1520, tālr. 67082800, e-pasts pasts@mk.gov.lv, www.mk.gov.lv

Rīgā

24.07.2025.

Nr. 25-TA-1530

Uz 11.03.2025.

Nr. 1-5/56

Latvijas Republikas Tiesībsarga birojam

Par nekustamo īpašumu apgrūtinājumu un kompensāciju sistēmas pilnveidi

Ministru kabinets ir saņēmis vēstuli par Tiesībsarga biroja uzdevumā veiktu SIA "Zvērinātu advokātu birojs Šķiņķis Pētersons" pētījumu "Nekustamā īpašuma apgrūtinājumu un kompensāciju kartēšana". Vēstulē Ministru kabinets aicināts pilnveidot nekustamo īpašumu apgrūtinājumu un kompensāciju sistēmu, lai nepieļautu indivīdu pamattiesību aizskāruma riskus. Vēstulē sniegtas vairākas rekomendācijas minētās sistēmas pilnveidei.

Ministru kabinets izsaka pateicību par vispusīgo nekustamā īpašuma apgrūtinājumu un kompensāciju sistēmas izpēti. Pētījums ir vērtīgs izziņas avots politikas veidotājiem un tiesību piemērotājiem. Tas viennozīmīgi turpmāk sekmēs normatīvā regulējuma kvalitātes pilnveidi minēto tiesību institūtu jomā.

Kā secināts pētījumā, Latvijā nekustamo īpašumu aprobežojumu un kompensāciju jomā pastāv decentralizēta sistēma. Par aprobežojumu noteikšanas pamatu un kompensācijas noteikšanas kritērijiem atbild ministrija, kuras kompetencē ir attiecīgā politikas joma. Ministru kabinets uzskata, ka šāda sistēma nodrošina regulējuma atbilstību katras nozares specifikai un iespēju sistēmas ietvaros veikt padziļinātu iesaistīto mērķgrupu interešu un sabiedrības vajadzību samērīguma izvērtējumu. Piemēram, Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija ir uzsākusi un līdz 2025. gada 1. septembrim plāno pabeigt grozījumu sagatavošanu likumā "Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās", lai paplašinātu iespējamo kompensāciju loku. Tādējādi jau šobrīd notiek darbs pie kompensāciju sistēmas uzlabošanas. Ievērojot minēto, šo kompetencēs balstīto pieeju politikas veidošanai nekustamo īpašumu aprobežojumu un kompensāciju jomā Ministru kabinets šobrīd neplāno mainīt. Uzsveram, ka Latvijas Republikas Satversmē noteiktie kritēriji pamattiesību ievērošanai ir jāievēro gan visiem politikas veidotājiem neatkarīgi no pārstāvētās ministrijas vai nozares, gan visiem tiesību piemērotājiem.

Attiecībā uz pētījumā ietverto rekomendāciju par personu tiesībām, kuru īpašumi atrodas aizsargjoslā ap valsts aizsardzības objektiem, norādām, ka ir veikti grozījumi Nacionālās drošības likumā un svītrots likumā iekļautais deleģējums Ministru kabinetam noteikt, kādos gadījumos un kādā kārtībā tiek ierobežota personu pārvietošanās, uzturēšanās un saimnieciskās darbības veikšana militārajā poligonā. Līdz ar to šobrīd ierobežojumus nekustamajos īpašumos, kuri atrodas valsts aizsardzības objekta aizsargjoslā, regulē Aizsargjoslu likums un uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi, kas atrisina jautājumu par pētījumā sniegto rekomendāciju.

Par pētījumā ietverto rekomendāciju grozīt Aizsargjoslu likuma 35. panta devīto daļu, atsakoties no ierobežojuma prasīt vienīgi tiešo zaudējumu atlīdzināšanu, Klimata un enerģētikas ministrija veiks padziļinātu rekomendācijas izvērtējumu. Minētā norma ir attiecināma uz nozarēm, kurās tiek sniegti publiski pakalpojumi vai veiktas darbības sabiedrības drošības, veselības un valsts interešu aizsardzībai, tādējādi aizsargjoslu īpašnieki rīkojas sabiedrības interesēs. Rūpīgi izvērtējams, vai, paplašinot Aizsargjoslu likuma 35. panta devītajā daļā noteikto zaudējumu atlīdzības pienākumu, neveidojas situācija, ka zaudējumu atlīdzības pienākums tiktu pārnests uz sabiedrību, kurai tiek sniegti pakalpojumi (siltumapgāde, ūdensapgāde, elektroenerģijas un dabasgāzes apgāde), jo aizsargjoslu īpašnieki kā sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji savas izmaksas iekļauj tarīfos. Tādējādi Ministru kabinets ir uzdevis Klimata un enerģētikas ministrijai izvērtēt un, ja nepieciešams, virzīt pieņemšanai Saeimā grozījumus Aizsargjoslu likuma 35. panta devītajā daļā.

Vērtējot citus ieteikumus, Ministru kabinets piekrīt identificētajiem tiesiskā regulējuma sistēmas trūkumiem gadījumos, kad nekustamā īpašuma izmantošanai noteikti ierobežojumi, kas sasniedz tādu līmeni, kas faktiski uzskatāms par īpašuma atsavināšanu. Ministru kabinets ir uzdevis Tieslietu ministrijai sadarbībā ar atbildīgajām nozaru ministrijām izvērtēt nepieciešamību izstrādāt regulējumu, kas paredzētu īpašuma atsavināšanu gadījumos, kad ir iespējams konstatēt, ka ir notikusi nekustamā īpašuma *de facto* atsavināšana.

Attiecībā uz ieteikumu izstrādāt speciālu procesuālo kārtību un priekšnoteikumus tādu zaudējumu atlīdzināšanai, kurus rada normatīvais akts, uzsveram, ka šobrīd personu tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību tiek nodrošinātas atbilstoši Latvijas Republikas Satversmei. Personām ir tiesības vērsties tiesā ar prasību par zaudējumu atlīdzināšanu gan administratīvajā procesā, ja zaudējumi radušies no iestādes izdota administratīvā akta vai faktiskās rīcības, gan civilprocesā, ja zaudējumi personai nodarīti citādi. Tādējādi šobrīd jau pastāv tiesu īstenota kontrole gadījumos, kad personai nodarīti zaudējumi.

Ministru kabinets piekrīt, ka ir turpināms darbs pie to informācijas sistēmu un reģistru pieejamības nodrošināšanas, kuros atspoguļota informācija par nekustamajiem īpašumiem noteiktajiem izmantošanas ierobežojumiem, un informācijas sistēmu sadarbības uzlabošanas kopumā. Jātiecas uz to, lai visi aprobežojumi un ierobežojumi, kas attiecas uz nekustamo īpašumu, tiktu atspoguļoti

vienā informācijas sistēmā. Tomēr jebkāda informācijas sistēmu attīstība ir saistīta ar papildu finanšu līdzekļu ieguldījumiem. Pašreizējā valsts budžeta situācijā, ņemot vērā valsts izvirzītās ieguldījumu prioritātes, nav iespējama papildu budžeta līdzekļu novirzīšana informācijas pieejamības uzlabošanai par nekustamajiem īpašumiem noteiktajiem izmantošanas ierobežojumiem. Atbildīgās iestādes, strādājot pie sistēmu uzturēšanas un attīstības, izvērtēs iespēju pilnveidot sistēmas atbilstoši ieteikumiem esošā finansējuma ietvaros.

Vienlaikus informējam, ka turpinās darbs pie datu izplatīšanas un pārvaldības platformas (www.dagr.gov.lv) attīstības. Platforma nodrošina vienas pieturas aģentūras principa ieviešanu valsts rīcībā esošo datu izplatīšanā. Platforma nodrošinās iespēju augšupielādēt strukturētus datus vai izveidot savienojumu ar konkrētu valsts informācijas sistēmu. Attīstības pasākumi tiek īstenoti atveseļošanas un noturības projekta ietvaros. Plānots, ka līdz 2030. gadam datu izplatīšanas un pārvaldības platformā tiks integrēti būtiskākie valsts reģistri un šī informācija būs pieejama arī privātpersonām.

Pielikumā:

Ministru kabineta 2025. gada 22. jūlija sēdes protokola Nr. 29 72. § izraksts

Ministru prezidentes
pienākumu izpildītāja -
tieslietu ministre

(paraksts*)

I. Lībiņa-Egnere

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu